nummer 30 - januari 1989

AKTUALITEITEN

B.A.S.T.T. vzw
Stadsschouwburg
Meistraat 2
2000 Antwerpen
(03) 231 97 50

verschijnt tweemaandelijks

verantwoordelijke uitgever
Dré Darden, Campinaweg 10, 2128 Brecht

2000 ANTWERPEN 1

DRUKWERK

BASTT vzw

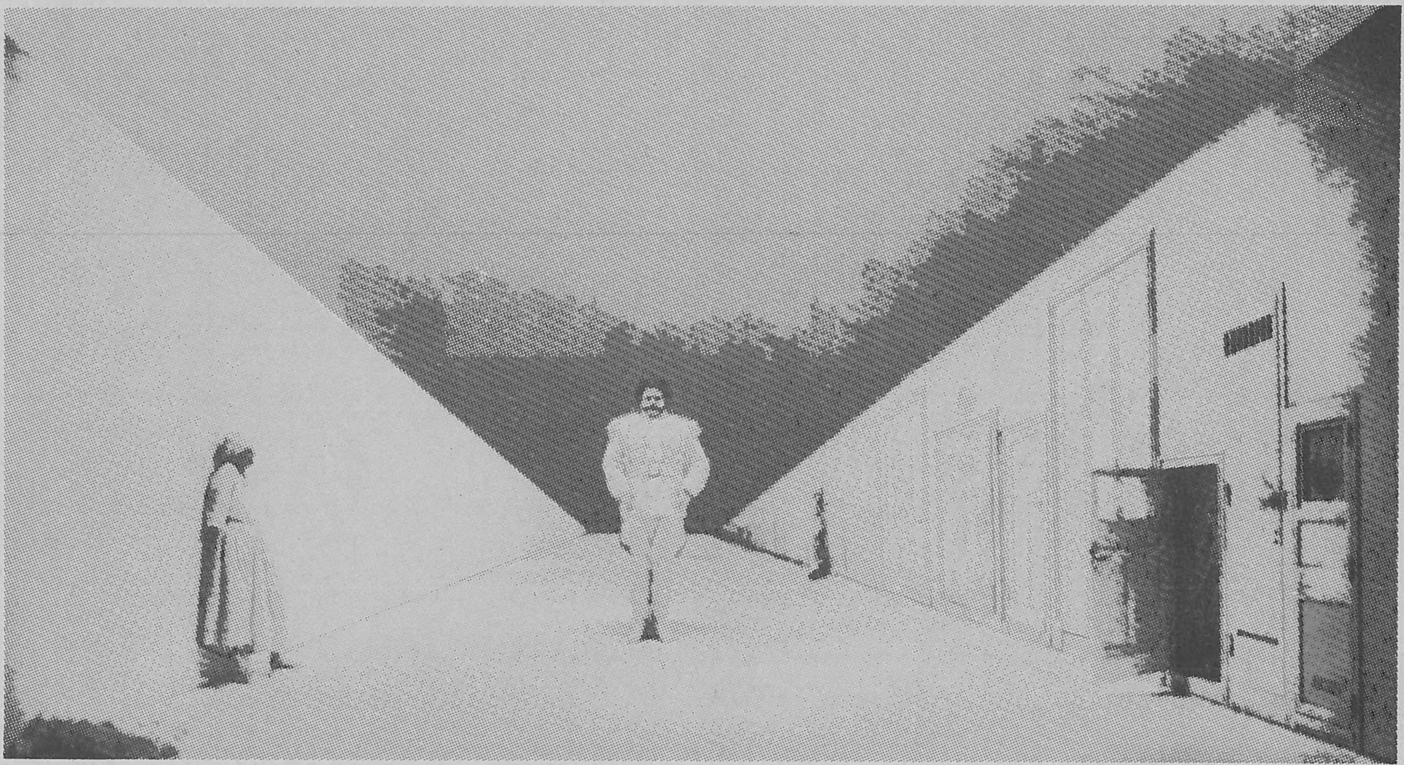

"Wozzeck" van Alban Berg in regie van Hans Neugebauer / K.M.S. Brussel januari 1989
theaterbeeld: Achim Freyer

Aan dit nummer werkten mee :

Cammans J., Darden D., De Bruyker L., Maeckelbergh J., Snoeck G., Werckx R.

DECOR

W. BEYNE & ZN. BV
Verkoop - verhuur van:
Toneelstoffering
Toneeldecors
Spaklerweg 32
1096 BA Amsterdam
Tel. 020-923411
fax 020-928484

GELUID

CROESE GELUIDSTECHNIEK BV
Advies, verkoop, verhuur en leasing van geluids- en video installaties
Zieseniskade 8
1017 RS Amsterdam
tel. 020-224520
fax 020-247697

INSTALLATIE

CROON elektrotechniek
Complete elektrotechnische installaties
Schiemond 20-22
Postbus 6073 3002 AB Rotterdam
tel. 010-4761144 telex 22451
fax 010-4760447

LICHT

Flashlight®
Verkoop en verhuur belichtingsapparatuur
Oregondreef 38-40
3565 BH Utrecht
tel. 030-6?5814
fax 030-625934
telex 26401

TECHNIEK

De REUS BV
Elektro-mechanische toneelinstallaties
Theaterstoelen
IJsseldijk 361
Postbus 4 2920 AA Krimpen a/d IJssel
tel. 01807-12266 telex 23140
fax 01807-15184

PODIA

UNIFLEX
Podium elementen
Geluidwerende vouw- en paneelwanden
Napoleonsweg 95
6080 AA Haelen
tel. 04759-2626 telex 36902
fax 04759-4180

HDG Holland Design Group®
Secretariaat: Postbus 4, 2920 AA Krimpen aan den IJssel

6x vakmanschap in één groep onmisbaar voor een geslaagd projekt.

Adviseurs, leveranciers en installateurs op het gebied van: theater-, foto-, film- en TV-studio's

TAPTOE IN JAPAN - EEN REISVERSLAG

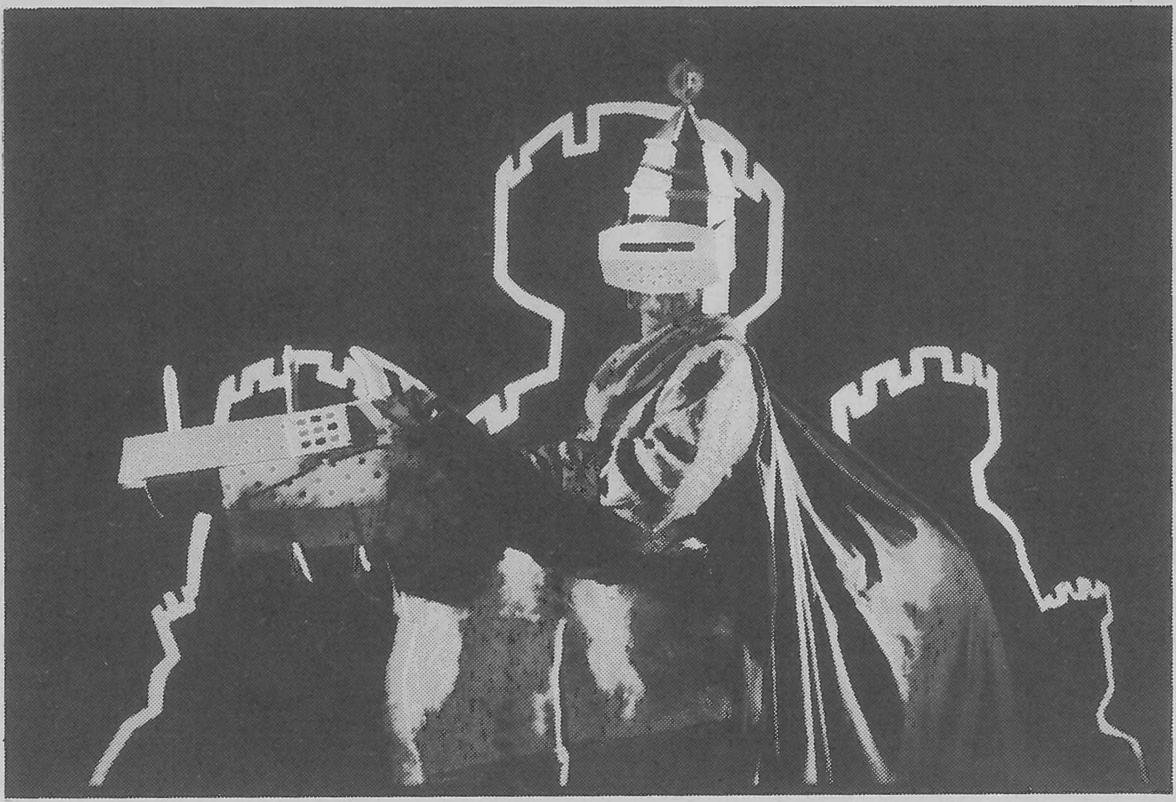

"KAREL EN ELEGAST"
van Freek Neirynck en Paul Berkenman
muziek : Herman Elegast
met : Marc Reynaerts (Koning Karel)
Herman Elegast (Elegast)

Van 26 juli tot 14 augustus toerde Teater Taptoe met de produktie "Karel en Elegast" door Japan. Een verhaal over het land van het technisch vernuft.

"Je neemt best alle techniek mee", had Raf Janssens van A.D.B. ons gesignaleerd. Misschien heeft A.D.B. er geen vaste voet op het eiland maar de Japanse techniek is toch wereldwijd vermaard.

Omwille van de specifieke techniciteit van "Karel en Elegast" beslisten we toch alle lichttechniek mee te sleuren, maar het geluid, één bandopnemer en twee zendmikro's plus weergave gingen we ter plekke oplossen.
Al het dekormaterieel was met een kontainer vanuit Antwerpen vertrokken.
De techniek werd dus handbagage op Sabena : een drietal dimmerpacks, een zevental pipo's, een lichtorgel, drie Agfa-Gevaert karoussels... Kortom "Dit is Belgisch" trok naar het land van de rijzende zon.

Ze stonden lachend, knikkend, en buigend, zoals we ze kennen van de televisie, ons op te wachten op de luchthaven van Narita te Tokyo. Geen yota en geks verstonden ze en ook onze body-language bleek niet te korresponderen met die van het Oosten.

Het eerste teater waar we gingen optreden stond in Nagoya. Vier hoog in het ultra-moderne Denki-Bunka Kaikan Event Hall maakten we een check-up van wat er was en wat er niet was. Zowat vijftien roadies stonden klaar om het dekor op te bouwen. Klein maar dapper, allemaal met witte handschoenen aan. Het dekor lag bij onze aankomst reeds mooi uitgezaaid over het speelplateau. Enkel de kontrole dat de kontainer kompleet geledigd was, volstond. Het opbouwen met vijftien man verliep uiteraard niet zo vlot en was in onze normen toch wel een te grote luxe. In Vlaanderen mag je je meestal gelukkig achten als er twee man geschoold personeel klaar staat. Ook het zoeken om onze 220 Volt-apparatuur via transfo's op hun net over te schakelen, bleek een moeilijke klus. Het teater zelf had meer weg van een uiterst gesofistikeerde videostudio. Alle spots, uitgerust met frenels, bleken massa's diffuus licht te verspreiden. Een konstante, zouden wij op het einde van onze Japan-trip moeten konkluderen. De zendmikro's zorgden voor geen problemen en de bandopnemer gaf ontzettend luide start- en stopklikken en stopte daarbij niet automatisch zoals onze eigen TANDBERG TD20A, zodat onze technicien Alain Ongenaet voor een bijkomende klus kwam te staan. Beslist niet makkelijk als je de voorstelling meer dan 50 keren anders speelde. De sound klonk prima en de tweede voorstelling leed niet meer aan dezelfde nervositeit als de eerste. Na de voorstelling bleken onze pipo's het meest gefotografeerd objekt van de hele produktie.

Het tweede teater stond in Iida. Vergelijkbaar met een cultureel centrum van bij ons met zo'n 1.000 plaatsen. De luidsprekers zitten hoog in het plafond boven de immense scéne. De bandopnemer lijkt alweer geen schoolvoorbeeld van technisch vernuft.

De klank klinkt niet onaardig maar wekt wel de illusie op dat alle stemmen uit de hemel komen. Extra boxen links en rechts van het podium lijken niet mogelijk en ook uiterst ongewoon. De derde halte is Tokyo in de Kinokuniya Hall. We spelen in één van de bekenste kamerteaters, toch nog goed voor 650 toeschouwers. Alweer vier hoog gebouwd, boven de grootste boekhandel van de stad. De produktie die voor het Internationaal Poppenteaterfestival voor een drietal dagen dient afgebroken, heeft een scenografie zoals wij die bij ons kennen. De erg modische schuine plateau blijkt ook in Japan "en vogue" te zijn. Ook hier zijn alle spots met hemellenzen.

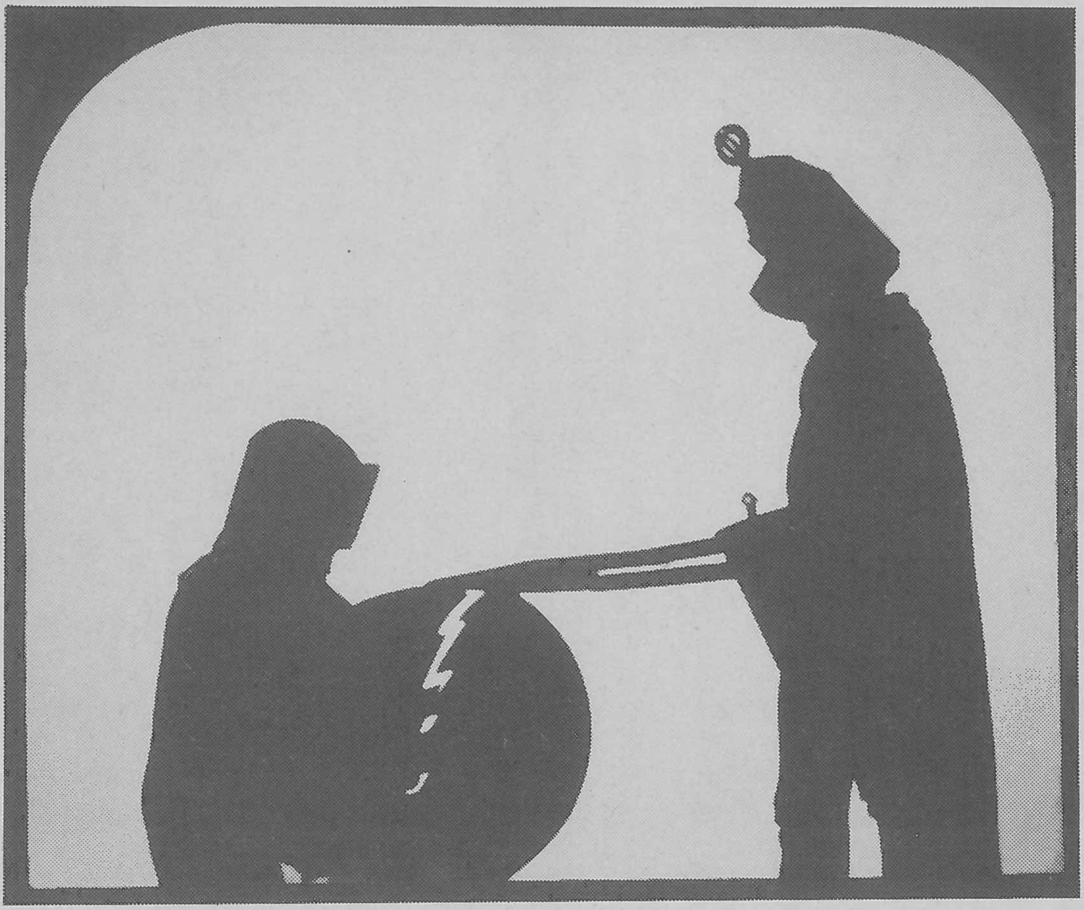

"Karel en Elegast"
bewerking: Freek Neirynck en Paul Berkenman
regie: Freek Neirynck
met v.l.n.r.: Herman Elegast (Elegast) en
Mark Reymaerts (Karel De Grote)

Enkel op een aantal zitten er flappen om toch een beetje te kunnen afsnijden. De bandopnemer behoort zelfs tot ons industriëel erfgoed. De Japanners die ons de hele toer begeleiden kennen de opbouw van de scenografie bijna evengoed als wijzelf. Ook in Tokyo start de voorstelling net zoals in de andere steden bijna op de sekonde juist en ook hier wordt de voorstelling voorafgegaan door een afschuwelijk irriterende bel. Inzoemgeluid gevolgd door een stem die zegt dat de voorstelling gaat beginnen. Teater Taptoe krijgt een ovationeel applaus. De Japanners klappen het hevigst, snelst met de handen op elkaar van alle nationaliteiten die we tot nu toe bezochten, maar het terugvragen van de artiesten gebeurt op dezelfde ritmische manier als bij ons. Ook in Tokyo gebeurt de afbraak vliegensvlug. De toernee zit erop.

Maar best dat we alle licht meebrachten. En in de toekomst wordt dat ook onze bandopnemer. Trouwens de grote musicals die in Tokyo worden opgezet (momenteel loopt daar "Peter Pan") worden ingehuurd met licht en klank inkluis.

Heeft Japan dan geen nieuwe gadgets in petto? Toch wel, in een grootwarenhuis zagen wij een handfotokopiëertoestel op batterijen demonstreren. Als een soort kruimeldieftoestelletje rol je over het te fotokopiëren dokument. Je duwt op "print" en op de breedte van een WC-rolletje heb je de tekst of tekening op zak.

Een fascinerend land, heel anders dan onze Westerse wereld en hopelijk wordt onze toer "wegens sukses" herhaald.

Luk De Bruyker

tesa band

geplastifieerde linnen kleefband. 10 kleuren. Weerbestendig. Zeer sterk. Extreem klevend. Beschrijfbaar. Om af te boorden, te versterken, te koderen, te dekodereren

tesa fix

Dubbelzijdige kleefband. Om tapijt vast te leggen. Fixatie van diverse voorwerpen. Montages.

tesa flex

PVC-tape. 10 kleuren. Voor electrische isolatie, kabelversterking, kabelbundeling.

tesa krepp

Papier afplaktape bij schilderwerken

Meer dan 650 kleefbanden voor de industrie en devakman. Meer dan 50 jaren ervaring in de kleeftechniek

BDF●●●●

SA Beiersdorf NV
Industrielaan 30
B-1070 Brussel

Tel. 02/ 526 52 11
Fax 02/ 526 52 19
Telex 62 135 bdfb

EEN GESPREK MET JUUL GOOSSENS

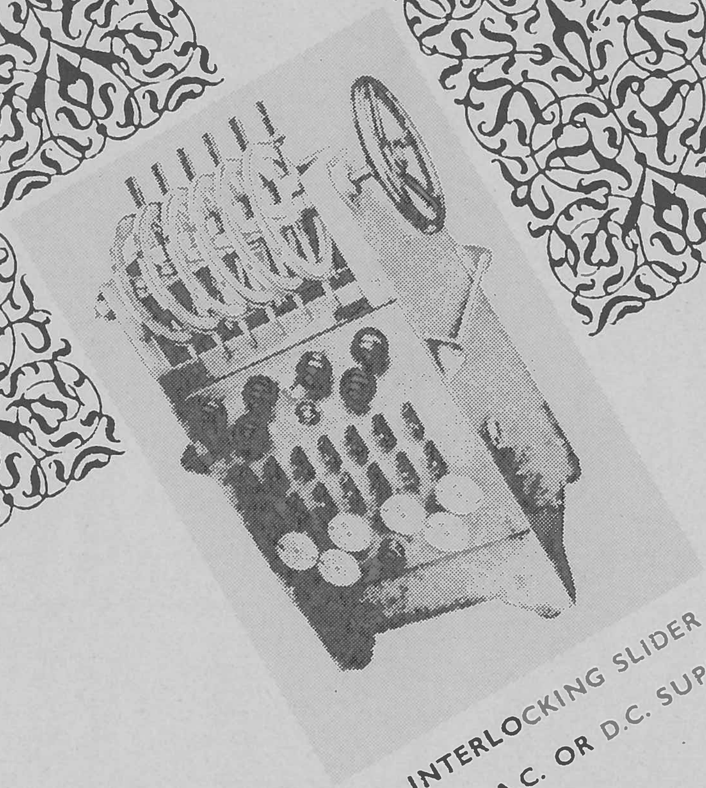

INTERLOCKING SLIDER DIMMER TYPE (6-WAY)
FOR A.C. OR D.C. SUPPLIES

Het verhaal van Juul Goossens, of 'Hoe een belichter langer meegaat dan 40 jaar!

Toen ik Juul Goossens in 1971 leerde kennen, zei hij filosofisch : 'Een belichter gaat maar mee tot zijn 40ste.'
We zijn intussen 17 jaar verder en ik had een gesprek met hem.

G.S. : Waar zijt ge begonnen?

J.G. : In feite was en ben ik nog altijd inlijster en vergulder van beroep. Toen ik 16 jaar was (1927) leerde ik de smaak van 'het toneel' bij Renaat Verheyen. Vroeger was hij, wat men noemt, een vernieuwer. Weg dekors, alles met doeken, pratikabels en trappen.

Men reisde het Vlaamse land af en overal waar we speelden waren er voor- en tegenstanders van de vernieuwing. Zo ook in de dagbladen. De groep speelde toen zelfs een aantal voorstellingen in Parijs maar ik was toen nog te klein om mee te mogen.

G.S. : Heb je dan het vak alleen moeten leren?

J.G. : Nee, in 1927 was ik helper van Hubert Verlinden, een latere politiecommissaris. We beschikten toen over 3 projektoren met een lens van 500 W. Twee stonden er in de zaal en één diende als effekt voor ramen of zijlicht van tussen de doeken.

G.S. : Toen heb je meer spots aangekocht?

J.G. : Ik deed dit als liefhebberij. Renaat Verheyen stierf en in de groep kwam een breuk. In het Vlaamse Volkstoneel kwamen er twee richtingen. De ene stond onder de leiding van Antoon van de Velde en de andere onder Staf Bruggen. Ik werkte er niet aan mee tot in 1935 ik Rik Jakobs ontmoette. Ik werd aan hem voorgesteld en we werden vrienden.

G.S. : Toen begon je carrière?

J.G. : Pas in 1946 ben ik beroeps geworden. Voordien deed ik het nog altijd als liefhebberij.

G.S. : Juul Goossens wordt belichter.

J.G. : Belichter? Ik had toen 3 projektoren van 1000 W en losse schuifweerstanden van A.D.B. We deden daarbij nog alle geluiden met de hand. Erwten in een doos voor regen enz. Later heb ik gewerkt met de papier-magneetband. Dat was toen een Amerikaans model. Het ding was niet alleen onhandig maar de papieren band brak op het juiste (slechte) moment. De bandopnemer werkte toen op 110 V wisselspanning. In vele dorpen was er gelijkspanning zodat we een omvormer nodig hadden. Die omvormer noemden we de 'Jannet'.

G.S. : Dat doet me aan iets denken.

J.G. : Moest 'hij' nu nog bestaan zou je er veel geld voor krijgen.

G.S. : Geen verhalen over de oorlog?

J.G. : Toch wel, tijdens de oorlog maakte ik zelf mijn kleurfilters. Ik bestelde in Gent doorzichtige folie die ik kleurde. Ik gebruikte hiervoor aniline in water opgelost en met een vod bestreek ik dan de folie. Het was erzats, maar het hielp.

G.S. : Na de oorlog een nieuwe tijd?

J.G. : Toen werden er al schuifweerstanden in teaters gebouwd door A.D.B. die gezamelijk konden bediend worden. A.D.B. was toen niet geïnteresseerd om kleine lichtorgels voor reisvoorstellingen te maken. Ik heb ze toen maar zelf gemaakt. Het waren zes schuifweerstanden (3 x 500 W en 3 x 1000 W). Met A.D.B. heb ik altijd goed kunnen samenwerken.

G.S. : Die heb ik indertijd van de container gered. Je had toen meer schuifweerstanden dan spots?

J.G. : Terzelfdertijd had ik in een kerk gezien dat ze met lampen de beelden verlichtten. Ik vatte de idee en plaatste sterke lampen in een omhulsel.

G.S. : Meer lampen, meer licht?

J.G. : Ik gebruikte die lampen achter het doek zodat ik nog meer effekt kreeg van de belichting. Er waren toen alleen nog lampen van 110V op 150 W zodat ik ze telkens in serie moest plaatsen.
Als er in een dorp maar 110 V was, dan tapte ik tussen 2 fasen af, zodat ik toch nog 220 V kreeg.

G.S. : Nu maken we van 380 - 220.

J.G. : Toen had je een faze en nul en daartussen 110 V. Tussen die nul en een andere faze had je weer 110 V, zodat die twee fazen 220 V gaven.

G.S. : Van welk jaar spreken we nu?

J.G. : Je overvalt me van'in welk jaar! Het moet 1948 zijn geweest.

G.S. : Maar je hebt ook nog andere lichtorgels ontworpen?

J.G. : In 1948 was de weerstand van 1000 W berekend op 1000 W. Sloot je een lamp van 250 W aan een weerstand van 1000 W, dan ging de lamp niet uit. In die tijd was er iemand uit Brussel die wel een systeem had voor zowel lampen van 250-500 W of 1000 W. Ik heb toen een orgel laten ontwerpen met zijn weerstandsysteem. Maar we spreken nu van rond 1950.

G.S. : En na 1950?

J.G. : Vanaf dan is alles sneller gegaan. Ik heb nog jaren gewerkt op weerstanden. Dan kwam de tijd van de elektronika. Maar die tijd ken je ook.

G.S. : Welke fantastische dingen heb je gedaan?

J.G. : Wel, in 1957 deed ik het openluchtspel in Roeselare : 'De Rodenbachspelen'. Ik werkte toen samen met Philippo. Ik zat aan de zijkant op een speciaal gebouwde tribune. Alles verliep prima. Dat had men nog nooit gezien. Het was de eerste grote opdracht voor Philippo.

G.S. : Daar bleef het niet bij?

J.G. : Nadien deden we in Temse 'het Scheldefestival', op de schelde, met de toeschouwers aan de wal op de tribunes. In Edegem het 'Mariaspel', alles in openlucht.

G.S. : Hoe was de verhouding met collega's?

J.G. : Elkeen had zijn eigen werk. We wisselden wel materiaal uit. Ik leende meer van hen dan wel dat er bij mij werd geleend.
Toen waren er Etienne Huygebaert, Charles Op De Beeck, den Albert Schuurmans van de Opera en iets later Dré Darden.

G.S. : Gaat een belichter langer mee dan tot zijn 40 jaren?

J.G. : Ja!

Juul Goossens is intussen 77 jaar geworden!!!

Guido Snoeck

Falco
THEATERTECHNIEK

Kastanjeboomstraat 17
8000 Brugge
Tel. 050/33 82 60

verkoop - verhuur - advies - eigen en snelle hersteldienst

DE MUSICAL COMEDY BARNUM :

PODIUM : Jaargang 6, nummer 8, dec. '88/jan. '89

THEATER EN THEATERTECHNIEK IN DE BREEDSTE VORM !

**De musical vertelt het verhaal van Phineas Taylor Barnum, die in 1818 in Betel (Connecticut) werd geboren. Hij werd één van de kleurrijkste figuren uit de Amerikaanse showwereld. Zijn naam is onverbrekelijk verbonden met alles wat circus is. Barnum & Bailey werd een begrip.
Er wordt wel gezegd dat Barnum een circus-musical is. Dat klopt niet, al speelt het element circus een belangrijke rol. "Het is musical-comedy en het gebruikt circus als de weg, de sfeer, om het verhaal aan het publiek te brengen" aldus Mike Burstyn.
Het gaat om het geheel, een kundig gemaakte theatershow.**

Joop van den Ende besloot de Broadway musical naar Nederland te halen. Hij wil de reputatie van topamusement hooghouden. Volgens Joop van den Ende is Nederland rijp voor theater van enorme allure.
Mike Burstyn: "Er is nog niet één avond voorbijgegaan zonder dat de mensen na afloop van de voorstellig gingen staan. Ieder mens ziet iets anders in de show. Daarom is het ook zo'n leuke show. Het is voor kinderen, oude mensen, getrouwd of niet. Iedereen krijgt iets. Iedereen geniet".
Voor Mike Burstyn is de boodschap van de show het laatste woord wat hij zegt en dat is 'jammer'. "Het is jammer dat dit soort entertainment verdwenen is. Voor mij gaat Barnum over fantasie.
Mensen gebruiken hun fantasie niet meer. We hoeven geen fantasie meer te gebruiken. Alles is klaar. Alles wordt uitgelegd op televisie en video. Alles wordt electronisch voor ons gedaan, en dat is jammer".

Mike Burstyn betreurt het dat Barnum er niet meer is, dat hij hem niet heeft gekend. Volgens hem zou de showbusiness er een beetje anders uitzien als hij er nog geweest zou zijn. "Hij was een mens met de mogelijkheid een droom waar te maken en mensen enthousiast te maken. Dat heb je niet meer". Maar Joop van den Ende dan? "Ja, Joop, misschien is dat de reden dat hij de show wilde doen. Hij is een soort Barnum. Hij lijkt op Barnum. Hij is ook verliefd op de showbusiness.
Hij heeft een gevoel voor hetgeen de mensen willen zien. Dat is een talent, daar wordt je mee geboren".

Een verbeterde copie

De nederlandse voorstelling is een exacte copie van de Amerikaanse productie die in het seizoen 1980-1981 alle belangrijke prijzen in de wacht sleepte op Broadway. Ook hier is Buddy Schwab aangetrokken om de regie en de choreografie te verzorgen. Terry en Danuta Parsons hebben de specifieke circustrucs en het trapezewerk voor hun rekening genomen en de Nederlandse cast getraind. De kostuums, naar het oorspronkelijke ontwerp van Theonie Aldredge (onderscheiden met een Tony Award), zijn gemaakt door Barbara Matera. Het speciaal voor de reizende productie vervaardigde en aangepaste decor, naar het oorspronkelijke ontwerp van David Mitchell (eveneens onderscheiden met de Tony Award), is in New York-Buffalo geconstrueerd door Adirondack, één van de meest bekende decorateliers ter wereld. Craig Miller, die het oorspronkelijke lichtontwerp voor Barnum heeft gemaakt, heeft ook hier samen met Henk van der Geest het lichtplan gemaakt.
De Nederlandse versie is beter dan de Amerikaanse zegt Mike Burstyn, die de eer heeft gehad in beide de rol van Phieas Taylor Barnum te vertolken. "De mensen hier zijn veel jonger en werken met veel meer enthousiasme. En ze zijn niet zo verpest, niet zo verwend. Ze geven alles en dat straalt uit naar het publiek. De kostuums zijn veel mooier. Hetzelfde atelier heeft het gemaakt, maar ze hebben veel meer voor de productie gedaan. Ook het decor biedt veel meer mogelijkheden. We hebben de ervaring van alle producties en het beste is hier ingezet. En zelfs dat is nog verbeterd".
Barnum heeft dan ook bijna zeven miljoen gulden gekost, terwijl de originele productie in New York minder dan één miljoen koste. Het is de grootste productie die ooit in Nederland gemaakt is!
Voor het geluidsontwerp werden adviezen ingewonnen bij Martin Levan, onder meer ge-

Het opbouwen van de show is zeer arbeidsintensief.

luidsontwerper voor Cats, Starlight Express en The Phanton of the Opera; Levan werkte voor Barnum samen met Cees Wagenaar.

Heel arbeidsintensief

"Barnum is voor mij een productie die zo veelomvattend is. Het is theater, theatertechniek in de breedste vorm". zegt Geert Brans, de stage-manager. "Het complete decor is in Amerika vervaardigd en aangepast aan onze eisen dat hadden ze nog staan. Nou volgens mij zit er nu nog meer in dan de Amerikanen hadden gedaan, tevens heb ik alle medewerking gehad van de directie het decor zelfs uit te breiden". De flying trapeze die in Amerika ontbrak, is erin gebracht. De trapeze zelf, waar ze in Amerika alleen maar in gezeten hebben omdat het decor te zwak was, is nu aangepast. "dus ze kunnen er nu een vrolijk zwaaitje en koprolletje in maken. Ja, ik heb me er vrolijk op uit kunnen leven".

De show opbouwen is zeer arbeidsintensief. Er is een technische ploeg van dertien mensen vanuit de productie zelf die sowieso iedere voorstelling aanwezig is. 's Morgens om negen uur begint de eerste bouwdag. Er assisteren dan nog op z'n minst tien mensen van de schouwburg zelf. Zo'n drieentwintig mensen gaan dan de voorstelling opbouwen.

Vijf trailers goed. Uitpakken, vastbinden, vastschroeven. De eerste dag duurt dan tot 's nachts twee uur, en de volgende dag om negen uur gaan ze weer vrolijk verder. "Alles moet gemonteerd worden, geschroefd, geknoopt. Het is montagewerk, alles rijdt en glijdt. Alles beweegt. We hebben electromotoren die boven-in de kap hangen. Als wij 's morgens het theater binnenkomen dan is er een klimgeit die maakt de ophangpunten en daar hangen we de electromotoren aan vast, die sluiten we electrisch aan, en dan gaat het omhoog met strops, singelbanden en spansets. En zo gaan we het hele decor bouwen".

Er wordt een eigen vloer meegenomen. De vloer bestaat uit 72 platen, opgebouwd uit diverse houtsoorten, onder an-

dere multiply-wood en masoniet. Het is een verende vloer die wordt gemonteerd op de vloer van de schouwburg. Het gaat hierbij om een groot aantal schroeven, zo'n 7500. "Maar we sparen de vloer van de schouwburg zoveel mogelijk, hij gaat er echt niet aan. Het is wel zo dat we ten behoeve van de circusrigging wat gaten moeten boren in vloeren en muren. Het koord moet tenslotte toch gespannen worden... Maar het is ook weer zo typisch Nederlands. Als je gaat boren zitten ze gelijk: doe je voorzichtig voor de vloer en voor dit en voor dat. Maar het toneel is een werkplaats. Het is geen expositieruimte. Je moet de ruimte wel schoonhouden, maar je moet er wel kunnen werken. Dat is niet altijd even leuk, maar het is inherent aan de voorstelling". aldus Geert Brans.

Een 'klimgeit' die de ophangpunten verzorgt.

Een fantastische lichttafel

Het licht is een hoofdstuk apart. Het complete lichtplan is overgenomen van Craig Miller. Hij is veertien dagen in Nederland geweest om samen met Henk van der Geest de voorbereidingen te treffen. Alles wordt uitgevoerd door Harry de Vries. Hij heeft een fantastische lichttafel tot zijn beschikking gekregen, waar hij drie weken thuis op zijn werkkamertje mee heeft kunnen oefenen. Het gaat om de Lee color tran prestige 3000. Er zijn 50 lichtstanden in geprogrammeerd en dan nog de scrollers krijgen een stuurstroom van 0 tot 9 volt, en doordat je ze iets meer dan 0 volt geeft gaat de kleur verwisselen. Dit kan uitgebreid worden tot zo'n 77 verschillende kleuren.
De krachtstroom van de computer komt binnen bij de dimmerstreet en gaat door naar alle spots die op het toneel hangen. "Het is een zeer moderne lichtcomputer" zegt Harry de Vries "Het mooie ervan is dat er in één computer twee computers zitten die synchroon lopen.
Dus als de één wegvalt (ik heb twee stroomgroepen) neemt de ander het automatisch over. Hij gaat ook nooit naar 'donker'.
De lichtstand die op dat moment in is houdt ie vast. Wat ik ook nog kan doen is allerlei standen onder de 24 masterfaders programmeren, dat kan vrij snel".
De computer heeft een display waarop alle spots staan, onder andere amerikaanse spots, shutters, profielspots, lico's, en op welk percentage ze branden. Iedere spot heeft een nummer. Alle standen zijn door Harry de Vries voorzien van een tekst door middel van de personal computer die ook in de lichttafel aanwezig is.
"Meer voordelen van deze kast is dat ie acht standen tegelijk, door elkaar kan laten lopen. Er zijn veel computers die dat niet kunnen. Als je dan twee standen door elkaar drukt slaat ie op tilt".
Hiernaast heeft Harry nog de mogelijkheid groepjes te programmeren, "dat is heel makelijk om je standen weer te maken, bijvoorbeeld een totaaltje maken of een totaal tegenlicht. Als je dan al die nummers bij elkaar programmeert in één groep dan is dat heel makkelijk weer in te voeren in de standen. Je kunt ook effecten programmeren. In deze show worden veel chase-effecten gebruikt".
De computer biedt ook nog de mogelijkheid een stand op te bouwen vanuit een stand die daarvoor gemaakt is. Dat doet de computer in feite automatisch, "dan houdt ie vast wat je gemaakt hebt en dan bouw je constant op in feite. wil je een hele nieuwe stand maken dan maak je gewoon een clean up cue. Ik kan met deze computer ook heel makkelijk softpatchen. Ik heb een aantal kringen, 125 om precies te zijn en ik maak gebruik van 108, maar de nummers van de dimmers kloppen niet met de num-

mers van de kanalen. Nou, nu kan ik, in the blind, aan een kanaal andere dimmers programmeren. Je kan een onbeperkt aantal dimmers op één kanaal zetten. De computer leest de kanalen, en de dimmers e de kanalen moeten synchroon gemaakt worden".
Zo goed als alles is dus computergestuurd, behalve de volgspots. Zover is de techniek nog niet. Geert Brans is er echter van overtuigd dat ook dat niet lang meer zal duren.

Een compleet geluidssysteem

In tegenstelling tot het licht blijft het geluid handwerk. Het geluid wordt verzorgd door Cees Wagenaar. Er wordt gewerkt met, hoe kan het ook anders, Amerikaanse apparatuur, Apogee. Het is een compact systeem waar gebruik van gemaakt wordt, dus veel herrie in weinig ruimte. Het systeem heeft een groot vermogen, een goede zuiverheidsgraad en is ruisvrij. Cees Wagenaar: "De p.a. heeft een enorm vermogen afgifte van de speakers terwijl we met hele kleine kastjes werken.
Als je er daar meerdere van hebt dan kun je op een vrij gemakkelijke manier een goed gespreid geluid maken". Eén van de belangrijkste dingen is volgens Cees dat je een goed contact hebt met elkaar. "Voordat er één noot gespeeld werd heb ik een vrij lang gesprek gehad met de arrangeurs van de muziek over inspraak in de arrangementen. Dat je dus kunt zeggen: ik vind die passage daar niet goed, want daar zit (bijvoorbeeld) altijd tekst in de weg. Dat is samenwerking. Moeilijkheden moet je oplossen met je orkest en met je vocalisten".
De techniek vind Cees daarom maar één kant van de zaak. Het belangrijkste is voor hem dat je contact hebt met de mensen.
Er wordt gewerkt met een live orkest van zeventien mensen onder leiding van Ruud Bos en de dirigent Maurice Luttikhuis. Ook de zang is live, niets is ingeblikt. Alles wordt voorgemixed op de monitormixer en Cees Wagenaar doet de soundmix.
Cees Wagenaar heeft inspraak gehad in de apparatuur die gebruikt wordt. "Ik maak een plan van hetgeen ik wil, een ontwerp. Ik stuur het zes keer uit naar de p.a., daar maak ik eerst een tekening voor.
Welke materialen, het feit dat er geen monitoren op de bühne liggen.
Het volume op de bühne moet zacht blijven en het zaalgeluid moet helder blijven". Het speelt zich tenslotte af in 1800. "Het is heel moeilijk iedereen ervan te overtuigen dat het zo moet". zegt Cees. "Zonder die monitoren kunnen de vocalisten zichzel niet terughoren. Dus ze moeten blind vertrouwen op mij. Inmiddels heb ik dat vertrouwen wel gekregen". Maar ja, mixen is een artistiek vak en het blijft een smaakkwestie.
Volgens Geert Brans is geluidstechniek het meest ondankbare werk in het theater. "Het is of te hard of te zacht, het is nooit goed of het deugt niet". Binnen Barnum wordt het echter als een volwaardig vak gezien. Cees: "Het is professioneel, ik ben professioneel aangeworven en ik heb een professioneel salaris".

De organisatie is veramerikaanst

De techniek heeft enorm veel aandacht gekregen binnen Barnum. De organisatie is heel anders gegaan dan we gewend zijn in Nederland.
De organisatie is namelijk...-veramerikaanst. Zo begeleidt de stage-manager in Amerika de hele show. Hij is, wat de show aangaat, de rechterhand van de regissseur. Geert Brans heeft dan ook een 'stampopleiding' gekregen van de amerikaanse regisseur en stage-manager om deze taak te kunnen vervullen. "Het betekent dat je alle technieken van een show moet weten en naast de regisseur moet staan. Maar het betekent ook dat je de technische voorbereidingen ontzettend goed kan doen. Wij heten in Nederland een toneelknecht of een inspecient, en je bent dan bij wijze van spreken het schuim der natie. Je staat altijd in de weg en je bent altijd te duur op het budget.

ZOEKT WERK

TEATERTECHNIEKER MET KENNIS VAN LICHT-GELUID EN DECORBOUW ZOEKT VAST WERK. (Geen nepstatuut)
Schrijven bureel blad.

Nu heb ik het recht om tegen de regisseur te zeggen: stop. De regisseur wacht dan tot de techniek klaar is en totdat de stage-manager zegt: go. Nou, dat heb ik nog nooit eerder meegemaakt, dat ik tegen de regisseur mocht zeggen: en nou moet je stoppen". Geert vindt dit werkelijk fantastisch en gelooft ook in het systeem. "Het lijkt dat het omslachtig en veeleisend is, en sommigen zeggen dat het een duur systeem is, maar dat is het niet. Je bent heel direct bij het geheel betrokken. En wat ze ook zeggen die Amerikanen, en daar hebben ze gelijk in, de acteurs, de zang en de dans die staan zes weken te trainen. Mag de techniek dan ook een beetje tijd hebben". Waar het tenslotte vaak aan schort is de korte periode om in te werken voor de techniek. En tijd heeft de technische crew die meewerkt aan Barnum op alle mogelijke manieren gekregen. Eerst is er een week proefbouw geweest. Alles was Amerikaans, de mensen, de merken, dus dat was even wennen. Toen is alles omgezet van Amerikaanse maatvoeringen naar Nederlandse maatvoeringen. Daarna is, gedurende de voorbereidingen van de acteurs, de proefbouw opnieuw opgezet en zijn alle technische 'dingetjes' omgebouwd naar gewone metrische maatvoeringen. "Het was allemaal Amerikaans draad, dat past voor geen meter. Dus alles wat Amerikaans was hebben we in een grote emmer gegooid, huppekee...weg. Nou, dat werkt, alles is nu metrisch. Dat betekent dat je het allemaal weer een keer in handen hebt gehad en dan leer je het decor ook kennen". Na dit alles is er veertien dagen de tijd geweest, in combinatie met de cast, alles draaibaar te krijgen. Ook weer met de constructie van die stagemanager als rechterhand van de regisseur. Geert Brans: "Je bent een soort dirigent, dat is wel even wennen. Maar ik ben er wel aardig doorheen gekomen".

De show moet perfect zijn

Barnum is één van de meest ingewikkelde shows die er zijn. En zeker niet zonder risico's. Er komt een ontzettende discipline bij kijken.
Mike Burstyn: "Meer dan alle andere shows, want anders kan het heel gevaarlijk zijn. Er zijn al twee mensen geblesseerd geraakt. We hebben geen mensen extra, dat is niet te betalen. De rollen kunnen doorschuiven, we werken met understudy's. Maar we kunnen dus niet te veel mensen verliezen. Toch zit dat er wel in. Alles wordt echt gedaan, en het kan niet alleen voor jezelf gevaarlijk zijn maar ook voor anderen. Iedereen is afhankelijk van elkaar". (Twee dagen na dit interview speelde Fred Butter Phineas Taylor Barnum. Mike Burstyn was namelijk... juist ja, geblesseerd!)
De cast is voor een groot deel afhankelijk van de techniek. De techniek mag niet falen. Geert Brans: "Kijk de show is niet levensgevaarlijk maar als je nonchalant wordt dan kan hij dat wel worden. We zitten met checks die gedaan moeten worden een aantal punten van het koorddansen, trapezes, allemaal van dat soort dingen. Dat doen we allemaal zelf. We staan er gewoon op dat alles iedere dag gechecked wordt en zeker met het bouwen".
Ook zijn er allerlei afspraken gemaakt tussen de techniek en de cast om de risico's tot een minimum te beperken. "Bijvoorbeeld touwen worden op een speciale manier gerepareerd. Ligt het touw niet op de manier waarop ie hoort te liggen, dan mogen de artiesten niet springen. Dat zijn puur afspraken. Daar moet iedereen zich aan houden".
Alles moet perfect zijn, ook voor het publiek uiteraard. Zij betalen veel geld voor een kaartje dus daar mogen en kunnen ze iets voor verwachten. Mike Burstyn: „Als je iets doet moet je het goed doen, dan geef je alles. Geen compromis". Geert Brans beaamt dit: "Een acteur moet zich aan zijn tekst houden. Wij als techniek moeten ons ook aan onze tekst houden. Als het goed is moet het een goed geöliede machine zijn wat als een dradenwerk in elkaar past. Muziek, acteurs, acrobaten, dans maar ook technisch; geluid, licht, volgspots, vloermensen. En soms loopt het echt als een naaimachinetje". ●

De dimmerstreet waar de krachtstroom binnenkomt.

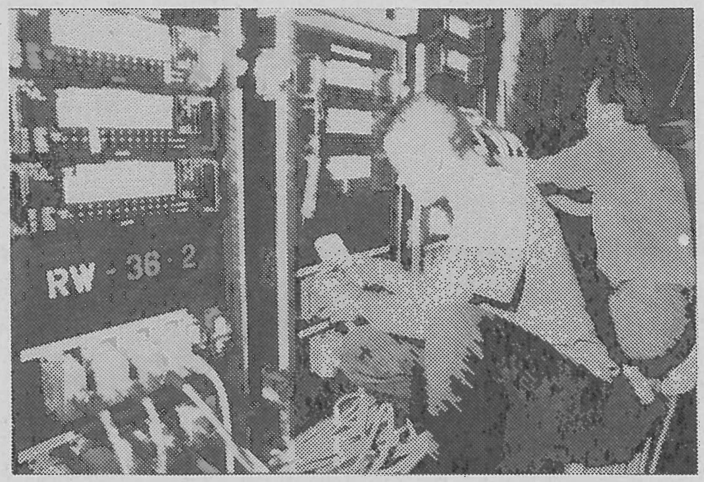

THEATERWERKSTÄTTEN HAMMANN GMBH NU OOK IN BELGIË

ALGEMENE VERTEGENWOORDIGING BELGIE

Dré DARDEN
Campinaweg 10
2128 ST. JOB IN 'T GOOR
Tel: 03 - 663.29.38

Vanaf 1 juni 1988 zal de in theatertechniek gespecialiseerde firma "Theaterwerkstätten Hammann GMBH" uit Düsseldorf, ook in België vertegenwoordigd zijn.
De firma vierde vorig jaar haar Eeuwfeest-jubileum.
Door Wilhelm Hammann in 1887 opgericht als schilderatelier voor toneeldecors, werden reeds in 1889 een schrijnwerkerij en een smederij in bedrijf genomen, zodat de vraag van talrijke klanten naar vooruitstrevende toneeltechniek, kon beantwoord worden.
Sindsdien is Hammann nooit achterop geraakt. Integendeel zelfs. Hammann bevond zich, wat theatertechniek betreft, dikwijls in de voorhoede.
Door talrijke publikaties en oktrooien werd de evolutie gestimuleerd.
Dank zij de dagelijkse inzet voor kwaliteit en betrouwbaarheid, stelt Hammann zich vandaag voor als een modern goed geleid bedrijf met een groot prestatievermogen.
Aangezien de belgische markt, wat de afstand betreft, praktisch voor de deur ligt, lijkt de beslissing om ons in België sterker te willen profileren, logisch.

ONS LEVERINGSPROGRAMMA :

PORTAALBRUGGEN
PORTAALTORENS
WERKROOSTERS
WERKBRUGGEN
BRANDWERENDE DOEKEN
RAIL SYSTEMEN
VOORDOEKEN
ALLE SOORTEN TREKKEN
VLIEGSYSTEMEN
GELUIDSREFLEKTOREN
TONEELDOEKEN
TONEELVLOEREN
TONEELWAGENS
OPLEGBARE DRAAISCHIJVEN
VERPLAATSBARE PERSONENLIFTEN
TONEEL PODIA
ORKESTPODIA
VERSTELBARE ZAALVLOEREN
VERZINKBARE TELESCOOPTRIBUNES
PRAKTIKABELS
BELICHTINGSINSTALLATIES
ELECTRO-AKOESTISCHE INSTALLATIES
VEILIGHEIDSTECHNISCHE INSTALLATIES
PLANNING,FABRIKATIE,HERSTELLING EN ONDERHOUD VAN ALLE TONEELTECHNISCHE INSTALLATIES

THEATERWERKSTÄTTEN HAMMANN

BASTT-NIEUWS.

De Raad van Beheer van BASTT vzw, wenst zijn leden een gelukkig, produktief en suksesrijk 1989.

- - - - - - - - - -

Wat voorbij is :

1988 was het jaar van de vierde T.T. dagen, die plaats vonden in het Cultureel Centrum "De Werf" te Aalst. Deze T.T.-dagen werden door 575 geïnteresseerden bezocht. Een cijfer dat in dezelfde orde ligt als bij de vorige T.T.-dagen.
Het grote sukses van 1988 was echter ongetwijfeld de 2de uitgave van onze T.T. gids.
De belangstelling voor deze 2de en verbeterde uitgave is zeer groot.
Wij danken nogmaals Jerôme Maeckelbergh voor het werk dat hij verzet heeft om deze T.T.gids op de voorziene termijn klaar te krijgen.

Wat komt :

Vorig jaar hadden wij besloten om de T.T.-dagen en de "Basiscursus Teatertechniek", volledig van mekaar te scheiden.
De T.T.-dagen zullen zoals steeds tijdens de even jaren worden gehouden, terwijl de cursus tijdens de oneven jaren zal gegeven worden.
In 1989 komt er dus voor de derde maal een "Basiscursus Teatertechniek voor professionelen". Deze cursus gaat ook dit jaar weer door in het "Dommelhof" te Neerpelt en wel van 5 tot en met 9 juni.
Meer bijzonderheden daarover verschijnen in ons volgend nummer.

LICHTLESSENAAR S20

TECHNISCHE TRADITIE VOOR THEATER, TV, SHOWBUSINESS EN COMPUTERTECHNIEK

gebruikt in volmaakte harmonie om de S20 zijn operationeel vermogen en zijn verbluffend gebruiksgemak te bezorgen.

Overal waar de creatieve verbeeldingskracht van de apparatuur een maximum aan vermogen en perfectionering kan eisen en waar tot de opkomst van de S20, de grenzen enkel van financiële aard waren: repertoire-theater of reizend theater, ballet, TV en video-studio's, shows, variété, clubs en discotheken.

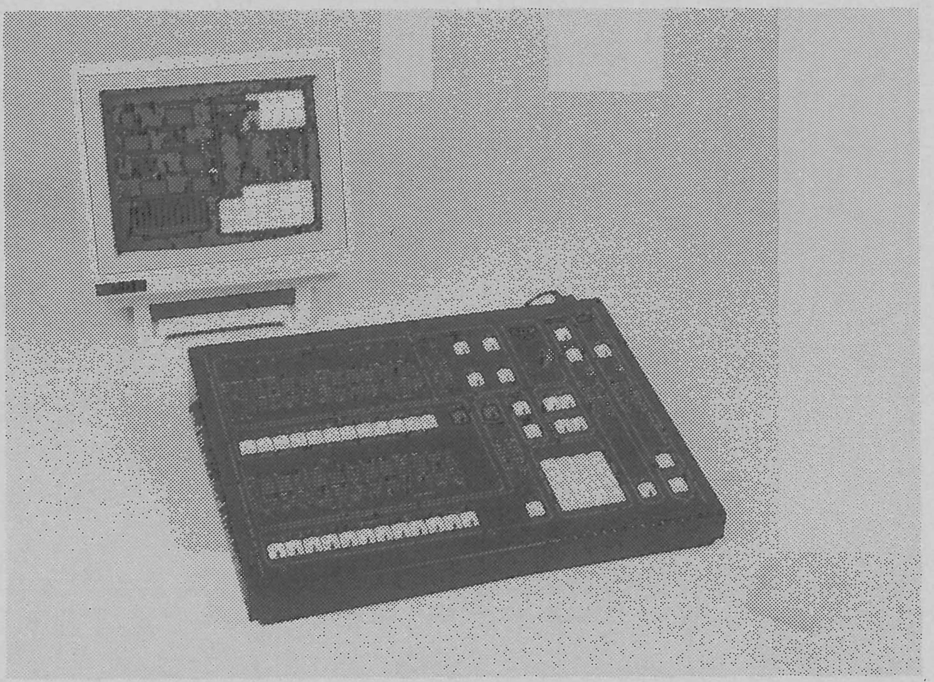

Het kleurscherm geeft op 5 verschillende funktiebladzijden alles wat nodig is voor de controle van het systeem.

• VERMOGEN

- Tot 120 kringen
- 250 lichtstand-geheugens
- 12 geheugens voor kringgroepenvorming, meer bepaald voor kleurbalansen
- 1 tijdsgestuurde lineaire transfert, manueel of automatisch met onafhankelijke tijd voor het stijgen, het dalen of het wachten van de lichtstand.
- Automatische rangschikking van de geheugennummers.
- 12 registers met manuele of automatische tijdssturing (elk register kan een lichtstand of een "chaser" ontvangen)
- 25 programmeerbare "chasers" met 25 stappen en bruuske, progressieve of muziekritme-afhankelijke overgang.
- Met de randapparatuur kan op papier worden geprint of kan de inhoud van de geheugens op mini-cassette worden opgeslagen (in optie).
- Mogelijkheid om lichtstanden op de scène of blind te creëren.
- Memorisatie van de stijg-, daal- en wachttijden bij het stijgen en het dalen.
- Memorisatie per chaser - stap.
- Memorisatie van de groeperingen.
- Mogelijkheid van individuele "flashing" of flashing per lichtstand.
- Tijdsgestuurde sequentieel automatische transfert.
- Afstandsbediening van de transfert mogelijk door de regisseur of de acteur, door magneetbandimpulsion of een eventuele andere mogelijkheid.

ALLE BELANGRIJKE FUNCTIES KUNNEN WORDEN UITGEVOERD VIA DE LESSENAAR, MET BOVENDIEN MEER GEBRUIKSGEMAK, SOEPELHEID EN SNELHEID DOOR HET GEBRUIK VAN EEN "MUIS".

N.V. ADB S.A.
Leuvensesteenweg 585
B-1930 Zaventem
Belgium
Tel.: +32/2/722 17 11
Tx 22154

ADB-Sofair s.a.
47, rue de la Vanne
F-92120 Montrouge
France
Tel.: +33/1/42.53.14.33
Tx 206428

ADB-Sofair
218, Grande Rue de la Guillotière
F-69007 Lyon
France
Tel.: +33/78/58.46.50
Tx 900264

ADB GmbH
Dieselstrasse 4
D-6052 Mühlheim am Main
Deutschland
Tel.: +49/6108/66204-05
Tx 4189103

lighting systems ADB

BASTT-NIEUWS.

De vzw "Maison du Spectacle", organiseert een tentoonstelling die door teater-en filmliefhebbers niet mag gemist worden. Voor de eerste maal in België worden tekeningen van Federico Fellini getoond.
Fellini schildert en tekent zijn personages. Zijn tekeningen zijn voor hem een kommunicatiemiddel met zijn medewerkers. Uit deze schetsen treden types, maskers en clowns naar voor, soms humoristisch, soms melancholisch. Het zijn soms regiestudies met echte filmplans en sekwenties. Aan de ene kant funktioneel maar toch met een autonome waarde.
De tentoonstelling werd gerealiseerd door Pier Marco de Santi en wordt gepatroneerd door het Instituto Italiana de Cultura.
De tentoonstelling is te zien in het
Bellona-huis
Vlaanderenstraat 46
1000 Brussel
Tot en met 25 februari '89 van 13 tot 18 uur.
De toegang is gratis.

- - - - - - -

AGENDA :

7 tot 10 maart 1989	:	AES-Congres Audio Engineering Society I.C.C. Hamburg.
15 tot 17 mei 1989	:	Showlight '89 RAI Amsterdam
5 tot 9 juni 1989	:	Basiscursus Teatertechniek BASTT Dommelhof - Neerpelt
24 tot 26 juni 1989	:	Teatertechnisch Congres met tentoonstelling toeleveringsbedrijven Aalto-teater Essen (BRD)
juli 1989	:	Opening Opéra Bastille - Parijs
25.8 tot 3.9.1989	:	Internationaal Radiosalon I.C.C. Berlijn

FIRMA DE WOLF & CIE PVBA

SOCIALE ZETEL : 43 LINTHOUTBOSSTRAAT - 1200 BRUSSEL
EXPLOITATIE : 300 KONINGSSTRAAT - 1030 BRUSSEL
TEL. 02-218.70.53

HRB 444.632

IMPORTATEUR - GROSSISTE

ONONTVLAMBARE WEEFSELS M1

GORDIJNEN - OVERGORDIJNEN - ZETELS - MUURBEKLEDING

MEERVOUDIG GEBRUIK : *KLINIEKEN - GASTHUIZEN - RUSTHUIZEN*
SPEKTAKEL ZALEN
DISKOTHEKEN - SPIJSHUIZEN
HOTELS - SCHOLEN
GEMEENSCHAPPEN
WONINGEN
OPENBARE PLAATSEN ...

COLLECTIES MET UITGEBREID GAMMA IN :

FLUWEEL
VLAKKE STOF
BEDRUKTE STOF
GEWEVEN - NON WOVEN - GENRE 'JERSEY'
BESCHILFERDE STOFFEN - FLUO
VERDUISTEREND
GROTE BREEDTE - CYCLO - TULLE - VELUM
GELUIDDEMPENDE EN THERMISCHE
PANNELEN
ZUUR WEERSTAAND (WERKKLEDERIJ)
MATRASSTOF
DEKENS

CLEVYL
Les tissus naturellement ininflammables

CHLOROFIBRE - RHOVYL - CLEVYL - NATUURLIJK ONONTVLAMBARE STOFFEN

VUURWEERSTAAND :

PROCES VERBAUX M1

ONTVLAMMEN NIET BIJ BRAND
OF BIJ HITTE
- *KRIMPEN*
- *VERHARDEN*
- *VALLEN UIT MEKAAR*

VERSPREIDEN NOOIT CHLOORSTOF
SMELTEN NIET - DRUPPEN NIET

VEILIGHEID

CONFECTIEMOGELIJKHEID
TEL. 02 - 218.70.53

de Dolage
v.z.w.
E. Banningstraat 17
2000 ANTWERPEN
☎ 03/237.64.79
03/237.72.88

In de produktie GILLES! van Hugo Claus door Jan Decleir gebruikten wij een vijftal strobo's om een bliksem-effect te krijgen. We hebben onlangs de produktie zodanig veranderd dat we de strobo's niet meer nodig hebben en ze u graag te koop aanbieden.

Het gaat hierover:

- 5 white lighting high power strobe's van het merk Optikinetics
- Remote Controler, 8 kanalen, 14 effecten
- Flight case met 5 vakken voor de strobo's en een vak voor de remote controler
- 5 haspels met draad (samen ± 200 m)

We zouden dit alles willen verkopen aan de prijs van 80.000 fr. wat natuurlijk behoorlijk lager is dan de aankoopprijs. Bovendien zijn de strobo's slechts één minuut gebruikt in een vijftigtal voorstellingen.

Indien je geinterresseerd bent geef je dan een seintje op bovenstaand adres.

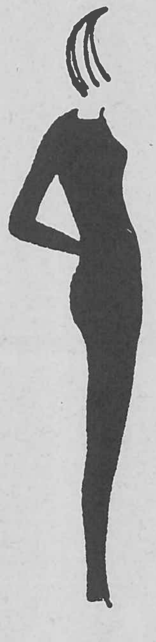

Spoorwegstraat, 30 8200 Brugge
tel. 050-38 46 95

maillots pavlova
P.V.B.A.

Maillots voor: turnen, ballet, toneel, ritmiek, schaatsen, show, enz...

Alles gemaakt in eigen atelier
Naar Uw of ons ontwerp

Vulstukken voor bulten, buikjes, enz...

Bezoek vrijblijvend onze verkoopsruimte
Open: maandag t/m zaterdag van 9u tot 18u

WILLEBRORD JACOBS

teater- en studio-onderhoud

reinigen ter plaatse:

rondhorizonten
voordoeken
zetels
muurbeklkeding
vloerbekleding

--oOo--

beschermende behandeling:

antieke weefsels
antieke kledij
antieke wandtapijten

--oOo--

applikaties:

antistatische
vlamwerende
kreukwerende

WILLEBRORD JACOBS
textielreinigers sinds 1890

HERENTALSEBAAN 134
2100 ANTWERPEN (DEURNE)
telefoon 03/ 321 89 14

Centre belge de l'IIT
Belgisch centrum van het ITI
1988

*

BIBLIOGRAPHIC SELECTION 42 SELECTION BIBLIOGRAPHIQUE

RENE HAINAUX

RECENT BOOKS ABOUT THEATRE
OUVRAGES RECENTS SUR LE THEATRE

BOOKS IN ENGLISH - OUVRAGES EN ANGLAIS

ARNOLD, Janet : Patterns of Fashion. The cut and construction of clothes for men and women (1560-1620). London, Macmillan London Limited; New York, Drama Book, 1985, 26,5 x 36,5 cm, co., 440 ill., drawings and patterns, 128p., US dollars 20

BAILEY, Peter (ed. by) : Music Hall. The business of pleasure. Milton Keynes (England), Open University Press, 1986, 22,5 x 15 cm, co., 23 ill., XXIV-166p., Pounds 8.95
This collection of essays treats Music hall as a prototype of the modern entertainment industries, turning pleasure into business.

BRATTON, J.S : Music Hall. Performance and style. Milton Keynes (England), Open University Press, 1986, 22,5 x 15cm, co., 12 ill., XVI-176p.
How performance and style are related to the audience and the construction of ideologies of class, gender and race.

CARLSON, Marvin : Theories of the theatre. A historical and critical survey, from the Greeks to the Present. Ithaca(USA), London; Cornell University Press, 1984, 23 x 15 cm, 530p., US dollars 54,45 cloth (1985 : US dollars 16,45 paper)

DAVIS, Thadious M. and HARRIS, Trudier (ed. by) : Afro-American Writers after 1955 : Dramatists and Prose Writers. Detroit (Michigan), A Bruccoli Clark Book, Gale Research Company, 1985, 184 ill., XVI - 390p., US dollars 85. (Dictionary of Literary Biography, vol. 38)

DES, Mihaly (ed. by) : Hungarian theatre. Hungarian drama. The Bulletin of the Hungarian Theatre Institute. N° 6, 1986. Budapest, Hungarian Theatre Institute, 1986, 28,5 x 18 cm, co., 65 ill., 102p.
Old and contemporary Hungarian plays in the 1984-85 season. The Katona Jozsef Theatre. Interviews. Reviews : Bartok's Trilogy, Dürrenmatt's King John, Miller's Crucible, and Rogers' Tom Jones.

HARRIS, Laurie Lanzen and SCOTT, Mark W. : Shakespearean criticism. Excerpts from the criticism of William Shakespeare's plays and poetry, from the first published appraisals to current evaluations. Vol 2 (Henry VIII, King Lear, Measure for Measure, Pericles). Detroit (Michigan), Gale Research Company, 1985, 28,5 x 22 cm, front., 41 ill., 616p., US dollars 80

S. DERVEAUX
alle weefsels voor dekor

Kapellestraat 13 / 8788 WAKKEN / (056) 60 22 53

PERSPEKT

GASTHUISVEST 47, 2011 EV HAARLEM. HOLLAND. 023-316312

THEATER TECHNISCH ADVIES EN SERVICE BURO

UNIFORMEN KOSTUMIER

J. WILLAERT - ALGOET

BRANDVRIJE FRIEZEN EN POTEN

KOSTUMERING SCHOENEN BOTTEN HOEDEN

Oude Kalsijde 2 - 8748 Desselgem Tel (056) 71 28 40

HARRIS, Laurie Lanzen and SCOTT, Mark W. : Shakespearean criticism. Excerpts from the criticism of William Shakespeare's plays and poetry, from the first published appraisals to current evaluations. Vol. 3 (Henry VI, Macbeth, A Midsummer Night's Dream, Troilus and Cressida). Detroit (Michigan), Gale Research Company, 28,5 x 22 cm, front., 34 ill., 680p., US dollars 82

JONES, David Richard : Great directors at work. Stanislavsky, Brecht, Kazan, Brook. Berkeley , University of California Press, 1986, 21 x 13,5 cm, 4 ill., X-290p., US dollars 7.95
A reconstruction of four influential productions : The Seagull by Stanislavsky, Couragemodell 1949 by Brecht, A Streetcar named Desire by Kazan, Marat-Sade by Brook.

KULLMAN, Colby H. and YOUNG, William C. : Theatre companies of the world. Vol. I : Africa, Asia, Australia and New Zealand, Canada, Eastern Europe, Latin America, The Middle East, Scandinavia. New York-London, Greenwood Press, 1986, 24 x 16 cm, XVIII-p. 1 à 504. Vol. II : United States of America, Western Europe (excluding Scandinavia). New York-London, Greenwood Press, 1986, 24 x 16cm, X -p.505 à 980, Pounds 89.95
In 2 volumes, a collection of descriptive, narrative, and critical essays which highlight the history and current activities of more than 300 of the world's great theatre companies.

LOVE, Harold (ed. by) : The Australian stage : a documentary history. Kensington(Australia), New South Wales University Press, 1984, 25 x 19 cm, front., 112 ill., XX-384p., AUD-29.95
The two-hundred-year history of the Australian stage (from first settlement in 1788 to 1985) in ten short introductions and one hundred and forty six documents.

MITCHELL, Arnold : The professional performing arts : attendance patterns, preferences and motives. 2 vol. Madison (Wisconsin), Association of College,University and Community Arts Administrators, 1984, 28 x 21,5 cm, co., fig., XII-136p. + XIV-160p.
The result of a survey on people's attitudes toward ,expectations of, attendance patterns at, and motives in attending the performing arts.

SCHUMACHER, Claude (ed. by) : Forty years of mise en scène.1945-1985. Quarante ans de mise en scène . Dundee(U.K.), Lochee Publications, 1986, 21 x 14,5 cm, 1986, 54 ill., XIV - 326p.
The 32 papers read at the Xth World Congress of the International Federation for Theatre Research held at the University of Glasgow in 1985.

SPOLIN, Viola : Theater games for the classroom. A teacher's handbook. Evanston (Illinois), Northwestern University Press, 1986, 23 x 20 cm, co., 18 ill., mus., X-234p.
In 1963, Viola Spolin published Improvisation for the Theater, which remains a best seller (over 100,000 copies in English). Here more than two hundred games have be designed to stimulate action, relation, spontaneity, and creativity of individuals in a group setting.

Ghigny
THEATER TEXTIEL
DANS TAPIJT
PVC CYCLORAMA
PVC SCHERMEN
SPECIALE EFFEKTEN
ENZOVOORT...
RUE DE GENVAL 20 - 1301 BIERGES (WAVRE)
BELGIQUE/BELGIE - E 40 (exit Rosières)
Tel. (02) 653.11.64 - 653.06.08
(Intern. 32.2.6531164 - 6530608)
Telex 65585 Ghigny B

Op zoek naar naar een fotograaf-kineast die een theaterbelichting niet schuwt.
Bel of schrijf naar:

Dirk VAN den BROECK

Droge Weide 2
B- 1741 WAMBEEK

02/582.25.56

FOTOGRAFIE

FILM EN VIDEO

LICHTONTWERP

+ RENKUS HEINZ - AUDIO DESIGN - TELEX - CALREC - S.P.L. - HILL - REBIS -

invoer, verdeling en installatie van
PROFESSIONEEL AUDIO MATERIAAL

onze referenties:

A.S.C.

MUNTSCHOUWBURG
SCHONE KUNSTEN
DE SINGEL
ANCIENNE BELGIQUE
... enz ... enz ...

A.S.C. - Birminghamstraat 271 - 1070 BRUSSEL
telex 63210 tel. 02/ 520 08 27 fax 02/ 522 70 64

RAUCH - AUDIO DEVELOPEMENT - AUDIO DIGITAL +

REBIS - PASO - S.P.L. - CALREC - RENKUS HEINZ - TELEX - AUDIO DESIGN +

AUDIO DEVELOPEMENT - SOUNDEC - AUDIO DIGITAL +

TWIN DESIGN

DEKORBOUW

Herdersstraat 18 / 2700 Sint-Niklaas
Tel. 03-776 44 07

ACTUALITE DE LA SCENOGRAPHIE

LA TECHNIQUE AU SERVICE DU THEATRE ET DU SPECTACLE VIVANT

n° 39 décembre 88 janvier 89

AS belgium

Générique A.S. Belgium

Organe d'information des techniciens, scénographes et architectes du spectacle vivant. Section belge.

Informatieblad voor Theatertechnici, scenografen en podiumarchitecten. Belgisch Bureau.

Comité de Rédaction / Redactieraad

Rédacteur en chef francophone/Franstalige Hoofdredacteur : Alain Prévot

Rédacteur en chef néerlandophone/Nederlandstalige Hoofdredacteur : Frank Lombaers

Rubriques/Rubrieken : Tanguy David, Gilles Deprez, Luc d'Hooghe, Gérard Racquet, Jean-Marie Vervisch, Eddy Galle.

Directeur de Publication/Publikatie Directeur : Jean-Paul Lavaud

Production, Administration, Publicité/Produktie/Publiciteit, Administratie : Noëlla Weverbergh

Traduction/Vertalingen : Frank Lombaers, Tanguy David

Administration Générale/Algemene Administratie :
A.S. Belgium,
Rue de Haernestraat, 176
Brussel 1040 Bruxelles
Tel : 02/640 27 92
Fax : 02/735 38 16

Abonnements / Abonnementen même adresse / zelfde adres

Editorial sous forme de sommaire

Alain PREVOT

Incroyable ce que le temps a pu passer vite... A peine l'impatience d'examiner le résultat matériel, concret, du premier cahier etc. les premières remarques aussi... bonne idée ceci... pourquoi cela... en tout cas manifestement trop de matière à mettre dans si peu de place, surtout avec le bilinguisme. Nous espérons pouvoir augmenter rapidement la pagination afin de pouvoir aérer... c'est impératif.

Cette fois, nous recevons J. Deck en interview, nous continuons l'inventaire des écoles, Luc Dhooghe nous parlera de l'opéra de Essen, très controversé et posthume, de Alwaar Aalto, et.. suite au prochain numéro.

Sommaire

II - Actualités théâtrales
III - De theatrale wintermaanden
VI - Aalto-Opera te Essen, een verloren droom
VIII - L'Opéra d'Aalto à Essen, un rêve perdu
X - Le Botanique : commun dénominateur des maisons de la culture ?
XII - La formation aux métiers du spectacle en Belgique francophone (2e partie)

THE STAGES OF AKAROVA

VASSILI KANDINSKY, ETUDE DE COMPOSITION SCENIQUE EXTRAITE DU *CAVALIER BLEU*, 1912.

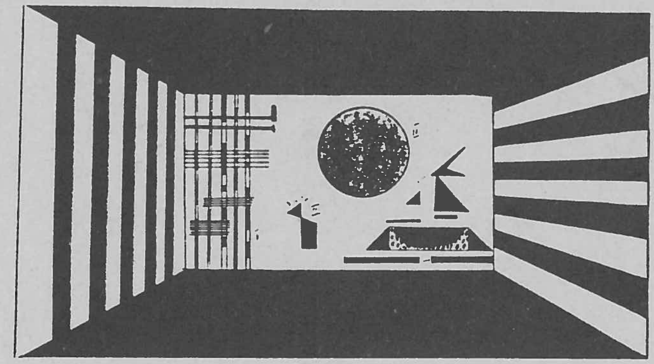

VASSILI KANDINSKY, STUDY OF STAGE COMPOSITION FROM THE *BLUE RIDER*, 1912.

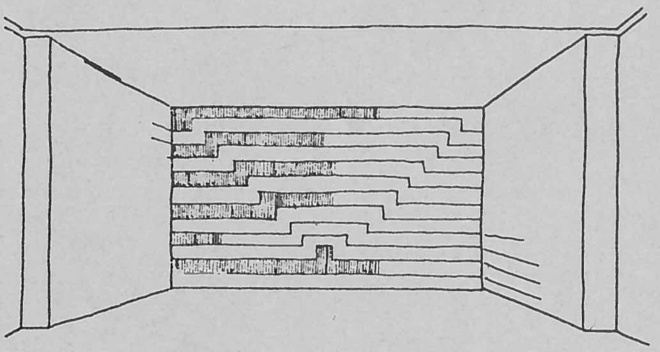

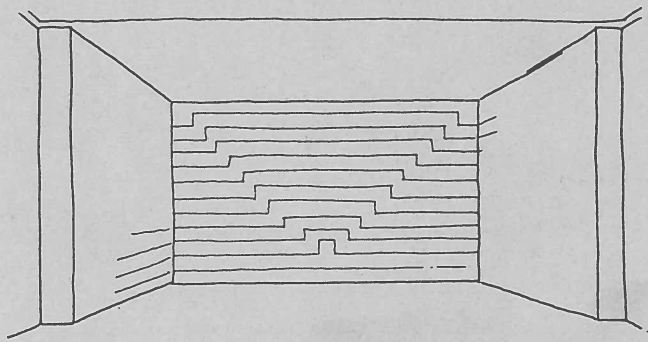

JEAN-JULES EGGERICX : TROIS ESQUISSES DE FOND DE SCENE POUR LE STUDIO AKAROVA, 1936. (D'APRES TROIS DESSINS ORIGINAUX AU CRAYON)

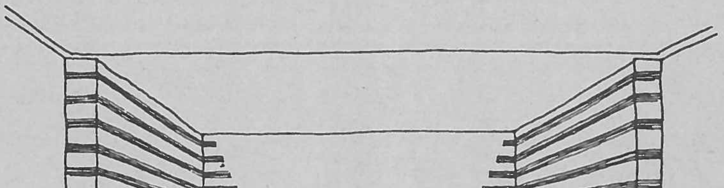

JEAN-JULES EGGERICX : THREE SKETCHES FOR THE BACKSTAGE AT STUDIO AKAROVA, 1936 (FROM THREE ORIGINAL PENCIL DRAWINGS).

uit: "AKAROVA - Spectacle et Avant-gardes / Entertainment and the Avant-garde" 1920-1950
uitgegeven: Archives d'Architecture Moderne Brussel 1988